

POSTANOWIENIE

3 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 3 marca 2026 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku A. W.

z udziałem M. W.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej M. W.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Tarnowie

z 21 lutego 2025 r., I Ca 676/24,

1. **odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
2. **zasądza od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia uczestnikowi odpisu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

[dr]

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania

w nawiązaniu do powyższych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Uczestnik wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które przedstawił jako pytania: - „czy nabycie pierwotne nieruchomości, którą małżonkowie nabyli z mocy prawa, przez zasiedzenie do majątku wspólnego powoduje, że po ustaniu wspólności małżeńskiej majątkowej, nieruchomość ta podlega reżimowi, o którym mowa w treści art. 43 § 2 k.r.o., tak jak inne składniki majątku nabyte w trakcie trwania małżeństwa w drodze tzw. nabycia pochodnego, czy też pierwotny sposób nabycia nieruchomości powoduje, że składnik majątku wspólnego nabyty w trakcie trwania małżeństwa w ten sposób (przez zasiedzenie), nie podlega modyfikacjom wysokości udziału w oparciu o treść art. 43 § 2 k.r.o.?”; - „czy fakt długotrwałego wyłącznego posiadania nieruchomości oraz brak jakichkolwiek innych nieruchomości służących zaspokojeniu podstawowych potrzeb mieszkaniowych, może powodować prymat przyznania nieruchomości na rzecz faktycznego posiadacza w oparciu o treść art. 212 § 2 k.c.?”.

Zgodnie z ustaloną linią w orzecznictwie, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako na przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga określenia problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Zagadnienie sformułowane przez uczestnika nie może być wyjaśnione w niniejszym postępowaniu, gdyż nie nawiązuje do stanowiących podstawę rozstrzygnięcia okoliczności faktycznych niniejszej sprawy, którymi Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej byłby związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym, o którym stanowi art. 43 § 2 k.r.o., jest dopuszczalne w razie łącznego wystąpienia dwóch przesłanek, a mianowicie - przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego w różnym stopniu oraz istnienia ważnych powodów, które uzasadniają ustalenie nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym. Rozstrzygnięcie tego rodzaju nie dotyczy poszczególnych składników, które z różnych tytułów, pierwotnie lub pochodnie, weszły do majątku wspólnego małżonków, lecz wyznacza proporcje, w których małżonkom mają być przypisane prawa do wszystkich składników ich majątku.

Przez przyczynienie się do powstania majątku wspólnego rozumie się całokształt starań każdego z małżonków o założoną przez nich rodzinę i zaspakajanie jej potrzeb (art. 27 k.r.o.), a więc nie tylko wysokość zarobków, czy innych dochodów osiągniętych przez każdego z nich, lecz również i to, jaki użytek czynią oni z tych dochodów, czy gospodarują nimi należycie i nie trwonią ich (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 września 1997 r., I CKN 530/97). O stopniu przyczyniania się każdego z małżonków świadczą nie tylko osiągnięcia czysto ekonomiczne, lecz także wkład osobistej pracy w wychowywanie dzieci i w pracę we wspólnym gospodarstwie domowym. Dla oceny stopnia przyczynienia się każdego z małżonków do powstania majątku wspólnego nie mają przesądzającego znaczenia wyliczenia czysto matematyczne, z zastrzeżeniem, że – wynikająca z ocennego charakteru przesłanek z art. 43 § 2 k.r.o. – swoboda orzecznicza przy rozstrzyganiu wniosku o ustalenie nierównych udziałów, nie może przerodzić się w dowolność. Różny stopień przyczynienia się każdego z małżonków może uzasadniać ustalenie nierównych udziałów wtedy, gdy różnica jest istotą i wyraźna. Nie jest też obojętna proporcja, w jakiej rzeczywisty wkład małżonków w powstanie majątku, pozostaje do wartości całego majątku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2013 r., IV CSK 553/12, OSNC-ZD 2014, nr 2, poz. 24).

Drugą konieczną przesłanką dopuszczalności ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym jest wykazanie, że za takim rozstrzygnięciem przemawiają ważne powody, oceniane przez wzgląd na zasady współżycia społecznego, gdyż otrzymanie przez jednego z małżonków korzyści z tej części majątku wspólnego, do której powstania on się nie przyczynił, pozostawałoby w sprzeczności z tymi zasadami (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 listopada 1973 r., III CRN 227/73; z 5 października 1974 r., III CRN 190/74; z 20 grudnia 2019 r., IV CSK 327/19, z 21 listopada 2002 r., III CKN 1018/00; z 19 grudnia 2012 r., II CSK 259/12; z 24 kwietnia 2013 r., IV CSK 553/12 i z 4 czerwca 2019 r., V CSK 581/18).

W orzecznictwie zdefiniowano ważne powody na gruncie art. 43 § 2 k.r.o. jako okoliczności, które oceniane z punktu widzenia zasad współżycia społecznego sprzeciwiają się przyznaniu jednemu z małżonków korzyści z tej części majątku wspólnego, do której powstania ten małżonek nie przyczynił się. Przy ocenie ważnych powodów należy uwzględnić zasady współżycia społecznego, ponieważ ocena ta ma nie tylko aspekt majątkowy, ale również etyczny. Ważnym powodem jest w szczególności naganne postępowanie małżonka, przeciwko któremu jest skierowane żądanie ustalenia nierównych udziałów, polegające na tym, że w sposób rażący lub uporczywy nie przyczyniał się on do powstania dorobku stosownie do sił i możliwości zarobkowych (por. uchwała Sądu Najwyższego z 26 listopada 1973 r., III CRN 227/73, OSNCP 1974, poz. 189; postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 1997 r., II CKN 348/97). Wskazano jednak, że nie chodzi tu o winę w rozkładzie pożycia, ale o winę odnoszoną do nieprzyczyniania się lub przyczyniania się w mniejszym stopniu niż to wynika z możliwości małżonka do zgromadzenia majątku wspólnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 lutego 2018 r., II CNP 11/17).

Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie szczegółowo wyjaśnił, że przeważającą część majątku wspólnego podlegającego podziałowi stanowiła nieruchomość położona w S., w tym działka nr [...] wraz z zabudowaniami, którą wnioskodawczyni otrzymała w drodze darowizny od swoich rodziców. Wnioskodawczyni podjęła się pracy za granicą, aby zaspokoić potrzeby finansowe rodziny. Z uzyskanych środków finansowych dokonywała potrzebnych remontów i nakładów na tej nieruchomości.

Sądy *meriti* omówiły przesłanki ustalenia udziałów w majątku wspólnym z uwzględnieniem stopnia, w jakim każdy z małżonków przyczynił się do powstania tego majątku. Uznał, że nie istniały podstawy do przyjęcia, że udziały stron w majątku dorobkowym są równe. Stosownie do ustaleń dokonanych w sprawie, w trakcie małżeństwa uczestnik przestał przyczyniać się do powstania i pomnażania majątku wspólnego stron. Uczestnik od początku trwania małżeństwa nadużywał alkoholu, doraźnie tylko dokładał się do kosztów utrzymania rodziny, uzyskiwane dochody z pracy zarobkowej przeznaczał zasadniczo na własne swoje potrzeby, w ograniczonym zakresie brał udział w pracy w gospodarstwie rolnym, wskutek powyższego wnioskodawczyni musiała pracować ponad siły. Uczestnik przez lata stosował przemoc w stosunku do wnioskodawczyni i dzieci, za co został skazany prawomocnym wyrokiem karnym i osadzony w zakładzie karnym, gdzie odbywał karę pozbawienia wolności. Uczestnik na przestrzeni lat podejmował działania niweczące starania wnioskodawczyni w pomnażanie majątku wspólnego przez destabilizację życia rodzinnego wskutek nadużywania alkoholu i nagminne dopuszczanie się aktów przemocy względem współmałżonki. Ponadto uczestnik podejmował nawet działania godzące bezpośrednio w trwałość składników gospodarstwa, ponieważ próbował spalić stodołę w gospodarstwie stron, co ostatecznie uniemożliwił mu syn. Takie zachowania stanowiły formę rażącego, uprzączego nieprzyczyniania się przez uczestnika do powstania dorobku stosownie do jego sił i możliwości zarobkowych. W związku z tym zaistniały przesłanki do ustalenia nierównych udziałów wnioskodawczyni i uczestnika w majątku wspólnym na podstawie art. 43 § 2 i 3 k.r.o.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 5 pkt 2 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2023 r. poz. 1935), orzeczono jak w postanowieniu.

Marta Romańska

[dr]

[a.ł]